

memòries de mestres

**Memòries de mestra
en un institut de
formació professional
de l'Hospitalet:
el Pedraforca**

M. Pau Trayner

Memòries de mestra en un institut de formació professional de l'Hospitalet: el Pedraforca

M. Pau Trayner Vilanova
Professora

El Centre d'Estudis de l'Hospitalet, sempre amatent a les realitats de la nostra ciutat, m'ha demanat, per ampliar el coneixement de la nostra història, en aquest cas de l'Hospitalet, si volia embolicar-me posant sobre paper la «meva» experiència de treball i vida que he desenvolupat a la ciutat i que té a veure amb la trajectòria de «recreació» de la Formació Professional a partir del curs 1975-1976.

No podia negar-me a la petició i a mida d'anar pensant les hores viscudes en l'àfer educatiu, jo mateixa he quedat admirada del que es pot realitzar per transformar un país que venia marcat per una llarga dictadura feixista. Tot el que aniré explicant és com un crit de llibertat i les seves possibilitats en la construcció de la nova societat que somniaven, però ens era impossible d'assolir pel feixuc pes d'unes lleis que ens negaren, al llarg de 40 anys, la possibilitat de poder participar democràticament en el seu desenvolupament, com feien la major part dels estats europeus.

El contacte amb la documentació d'aquells primers anys m'han fet adonar d'un treball en profunditat que va marcar positivament les nostres vides. Vides de professorat, tècnics, personal administratiu i subaltern. Organitzar un equip del qual avui em sento orgullosa. Amb l'objectiu de retornar als «inicis» de l'Institut de FP Pedraforca, m'he capbussat en la documentació que dorm en l'arxiu de la Secretaria, magatzem i despatxos. Tot això està enriquit amb fotografies que molts de nosaltres han anat guardant i que són testimoni festiu d'unes activitats que, a més d'educadores, van anar teixint unes relacions d'amistat que encara avui, després de 25 anys, continuen vives i celebratives d'allò que ens va portant el pas del temps, fins separar-nos de l'institut per la jubilació i que ha estat un espai molt ric per a tots nosaltres. En el claustre de professors actuals, en queden pocs de llavors, però encaren resten lligams molt forts que ens convoquen a la celebració de «jubilacions» nouvingudes i que són espais de trobada festiva per al record de tot plegat.

Gràcies a la petició d'institucions com el Centre d'Estudis, que tenen cura de promoure tot allò que **fa història per a la nostra ciutat**, he organitzat els fets i l'experiència que hem viscut plegats. Sé que moltes coses quedaran silenciades per causa

de l'oblit involuntari del pas del temps, però us asseguro que faré un esforç per tenir present allò que «jo» considero bàsic en la vida d'una institució d'ensenyament reglat, perquè esdevingui un «lloc social educatiu en valors humans que obrin horitzons amples a tot l'alumnat, noies i nois, perquè puguin afrontar positivament la seva progressiva immersió en una societat més justa que la que ens va tocar viure a nosaltres».

ELS INICIS

Els instituts de FP varen començar a l'Hospitalet l'any 1941¹ amb l'Escola d'Oficis Sanz-Orrio a Sant Josep-Santa Eulàlia, depenent de l'antiga Organització Sindical; després, al 1977-1978, passaren a dependre del Ministeri d'Educació i, a partir del curs 1982-83, de la Generalitat. El primer institut es deia i es diu Llobregat. En els seus orígens era escola d'oficis, on es donava el títol d'oficialia. Els matins es feien classes d'aprenentatge per a aquells nois que, acabat l'ensenyament primari, volien aprendre un ofici. Les especialitats que hi havia eren fusteria, mecànica i electricitat. La de fusteria va desaparèixer molt aviat. Les altres dues continuen fins avui. Amb la nova reestructuració de l'ensenyament mitjà, es crea l'Institut n. 1 al barri de Pubilla Cases, carrer Enginyer Moncunill, n. 2.

Per la meua part, al 1976 vaig arribar a l'Hospitalet de Llobregat i el meu primer treball va ser a l'Institut Torras i Bages de Can Serra, impartint classes de religió: un dels escolapis no hi podia continuar i a mi em va anar molt bé per introduir-me en el món escolar de la ciutat. L'equip responsable d'aquesta assignatura érem quatre: tres sacerdots i jo. Depeníem del Bisbat i per això en el claustre no teníem dret a vot perquè no érem ni catedràtics, ni fixos, ni interins.

Aquesta experiència, enmig de les lluites que hi havia en aquells anys de transició en l'ensenyament públic, em va sacsejar i, a la vegada, aclarir la intricada estructura entre l'estament públic i privat. Jo provenia de l'ensenyament privat que pertany a l'Església, privilegiat pel Govern, però la contradicció de compartir treball amb companys i companyes que, uns havien fet oposicions i d'altres es preparaven i lluitaven per democratitzar un magisteri marcat pels anys del franquisme, imposava prendre part en els esdeveniments d'un temps de canvi que tothom volia transformar, sense que hi perdés ningú. A les vagues que s'organitzaven en l'àmbit general als instituts d'ensenyament mitjà, el nostre grupet de quatre no hi podíem col·laborar. Si el problema a resoldre era del cos de funcionaris, nosaltres no ho érem. Si era per als interins que lluitaven pels seus drets, tampoc. La veritat és que era una situació molt incòmoda.

Amb l'alumnat fou diferent. A mi em donaren els alumnes de COU, que volia dir, els nois i noies més grans i més crítics, fet que em va espavilar molt i en tots els sentits.

---

¹ La participació en un Simposi d'Ensenyament que organitzà l'Ajuntament, i que se celebrà el 25 de maig de 1986, va motivar-nos per fer un petit recull de la situació de la Formació Professional a l'Hospitalet. D'aquest treball en trec les dades dels meus 10 primers anys de treballar al Pedraforca

Entrant en la complicació dels sous: el professorat que feia aquest nivell cobrava més. Llavors, el quartet que formàvem el departament de l'assignatura de religió ens vàrem posar d'acord ràpidament per fer bossa comuna i repartir per igual el nostre sou: tant per hora treballada.

En aquest treball hi ocupava poques hores a la setmana, unes 6 o 7. Per què explico això? Més tard, ja a l'Institut de Formació Professional n. 1 Pedraforca, es va tornar a plantejar aquest fet econòmic, ideològic i polític, entre el professorat d'assignatures teòriques i el professorat que era mestre de taller. Les diferències en el sou entre uns i altres ens feu plantejar la possibilitat de fer bossa comuna, que explicaré més endavant. La societat buscava donar resposta a situacions de privilegis absurds.

Buscant un nou lloc de treball, vaig connectar amb persones preocupades per l'ensenyament públic. En aquells anys, l'Ajuntament anava creant instituts d'educació secundària, intentant donar resposta a la creixent demanda dels ciutadans a aquest nivell educatiu. Va ser així com vaig connectar amb el responsable de l'Ajuntament per a aquests afers: Josep M. Figueres.

En la meua joventut havia estudiat comerç en un col·legi del meu poble, el Vendrell, i aquest aprenentatge em possibilità entrar a treballar unes hores més al nou institut que anava prenent forma al carrer Calvo Sotelo/Granvia, en les assignatures de mecanografia, taquígrafia i arxius. L'edifici on estaven era una escola abandonada d'EGB, Martí Codolar. El primer any, 1975-1976, hi havia 7 professors. Aquest nou institut va tenir dues especialitats: administrativa i electrònica, totes dues de primer grau. El record d'aquell primer any de treball en l'FP no l'oblidaré mai.

El curs següent, 1976-1977, tot esperant la construcció de l'Institut n. 1, Pedraforca, al carrer Enginyer Moncunill, n. 2, i del Provençana, al carrer Pius X, tots dos de Formació Professional, es traslladaren els alumnes a una caserna de policia abandonada al carrer 26 de Gener/Granvia, que amenaçava ruïna. Per les esclatxes que hi havia a les parets, a les últimes hores de la tarda entrava la resplendor dels llums dels cotxes de la Granvia. Això no distorsionava les classes, però els dies de pluja havíem de resituar taules i pupitres als llocs que no hi haguessin goteres. Els pocs claustres que vàrem tenir al principi eren per comentar problemes de «subsistència». Aquell curs es començà una nova especialitat, la de metall.

Una cosa vaig constatar ràpidament: els alumnes de FP no tenien res a veure amb els de batxillerat que havia conegut a l'Institut Torras i Bages. Era tot plegat una altra cosa. El professorat del Pedraforca era molt vocacional, però l'alumnat, fruit de la marginació del sistema educatiu vigent, no podia o no volia continuar estudiant i, per altra part, l'escolaritat era obligatòria fins als 16 anys. Els inicis foren complicats i, al mateix temps, gratificants i aclaridors per copsar uns ambients amb moltes possibilitats pedagògiques.

El curs 1977-1978 vaig deixar l'Institut de Batxillerat Torras i Bages perquè ja feia jornada completa a l'Institut n. 1 de FP, el Pedraforca; i va ser aquell mateix curs que se

subdividiren les especialitats entre els dos nous instituts. Al n. 1 es quedaren les d'electrònica i metall, i se'n crearen dues de noves: electricitat i automoció. Al n. 2, Provençana, hi passà la branca administrativa i en crearen dues de noves: química i delineació. Tot aquest enrenou ens feia viure en un gran sentit de provisionalitat, tant per l'augment de professorat i separació d'especialitats, com per la perspectiva de la construcció dels dos nous edificis als carrers abans esmentats. L'any 1979-1980, l'Institut Pedraforca va augmentar amb l'especialitat sanitària i fou l'any 1981-1982 quan es creà l'Institut n. 3 a l'espai Vilumara, amb les especialitats d'electricitat i jardí d'infància. Cal destacar que aquestes especialitats, fora de l'administrativa, totes eren pràcticament per a nois i que fins al curs 1979-1980 no s'amplià amb la més triada per noies: la sanitària.

Va ser el curs 1985-1986 que ja tinguérem a l'Hospitalet 4 instituts: n. 1, Pedraforca; n. 2, Provençana; n. 3, Vilumara i n. 4, Llobregat, amb un total de 10 especialitats. En 10 anys es va fer molta feina.

1. PROFESSORAT I PERSONAL ADMINISTRATIU I SUBALTERN

En arribar a la formació professional, jo estava acostumada a claustres d'escoles d'EGB i batxillerat, però la veritat és que les escoles no eren, podríem dir, de subsistència. Eren escoles ben cuidades on tot estava previst i justificat.

En el meu nou treball a l'Institut n. 1, el curs 1974-1975, hi havia 7 professors i l'any següent vàrem arribar a ser-ne 28. El primer any meu, tot estava per fer. Em trobava davant de persones que, per la seva joventut, tenien poca experiència pedagògica, però estaven molt motivades vers un nivell escolar desprestigiat i per nois i noies que havien de començar a treballar de molt joves com a obrers. Entre el grup recordo dos enginyers, sempre molt disposats a tot i amb una gran il·lusió per crear unes programacions que s'adaptessin als nois i noies, la majoria dels quals venien a les nostres aules perquè havien fracassat a l'EGB. Certament, també hi havia aquelles persones que venien per complir l'horari del seu treball sense copsar res o poc dels alumnes de les seves classes.

1.1. TEÒRICS I MESTRES DE TALLER

L'estructura administrativa preveia professors d'assignatures teòriques: matemàtiques, física, llengües, humanística i tecnologies. Les pràctiques de les diferents especialitats es feien als tallers. Per impartir les assignatures teòriques calia tenir estudis de llicenciatura i els professors de pràctiques provenien d'estudis especialitzats d'ensenyament mitjà, mestres industrials o simplement treballadors de l'especialitat amb experiència. Pel que fa a mi, les primeres assignatures que vaig impartir van ser: mecanografia i tècniques d'arxius, com a pràctiques en la branca administrativa.

Els claustres quedaven marcats pels nivells acadèmics del professorat en general. Els primers anys, aquesta realitat no va portar problemes de cap tipus. Tots teníem un

objectiu comú: que les classes fossin profitoses i agradables, tant per al professorat com per a l'alumnat. Els mestres de taller, al principi, varen tenir més problemes d'infraestructura, perquè no hi havia les aules preparades amb materials i eines adients per treballar. Els «teòrics» amb els llibres i una pissarra ens en podíem sortir més bé. L'experiència ens va demostrar molt aviat que l'alumnat estava molt més motivat per les «pràctiques» que per les «teòriques», cosa que va esperonar els llicenciats a buscar noves maneres de transmetre uns coneixements que els nois i noies no valoraven.

Del personal administratiu, recordo la Conce, amb un gran esperit de servei. De subaltern d'aquest primer curs hi havia el Sr. Torres, a qui li podies demanar de tot.

Al llarg dels deu primers anys, el claustre anava augmentant, cosa que em feia la impressió que cada curs canviava d'institut. La taula de l'augment de professors per cursos donarà una idea del que podia suposar anar integrant nou personal d'una manera tan ràpida.

IFP. N. 1 PEDRAFORCA: NOMBRE DE PROFESSORS PER CURSOS

ANYS	75-76	76-77	77-78	78-79	79-80	80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	85-86
PROF.	7	28	42	49	65	67	64	59	67	68	74

La primera acta que es va fer a l'Institut porta la data del 6 de setembre del 1977 i l'ordre del dia fou: Informació i situació personal de Josep M. Figueres. El primer punt va ser totalment formal: el 26 d'agost el BOE havia publicat la creació del Centro Nacional de Formación Profesional a l'Hospitalet. Faltava, tanmateix, el decret que ens havia de concedir les especialitats, però semblava que no hi hauria problemes. També incloïa la renovació de contractes dels primers 7 professors i els nous que començarem aquell curs. El segon punt tractava de Josep M. Figueres com a representant de l'Ajuntament. Va ser ell mateix qui ens en va informà: treballava de funcionari a l'Ajuntament d'aquesta ciutat i només assumiria la direcció del nou institut fins que es normalitzessin les coses. La secretària era Mercè Boya, que ja hi havia treballat el curs anterior. Ella va ser qui em va proposar a mi per poder impartir algunes classes de la branca administrativa.

En l'acta del claustre del dia 6 d'octubre, a l'apartat 5 de l'ordre del dia hi podem llegir:

«Los temas a tratar en el claustro pedagógico podrían centrarse en torno a los siguientes puntos: Presentación de Programas; Implicaciones a través de éstos de unos departamentos con otros; Conexiones entre departamentos. Sistemas de comunicación entre ellos y recogida de datos y conclusiones; Organización para crear una dinámica de trabajo conjunta basada en los puntos anteriores; Evaluaciones. Calendario y Metodología; Tutorías. Participación alumnos; Plantones (profesorado que tiene una hora a la semana libre de clase para vigilar el orden en los pasillos); Normativa de funcionamiento.»

«Estos temas sería conveniente fueran tratados por departamentos. Esta es la intención de avanzar los posibles contenidos de este próximo claustro. Teníamos intención de abordar, en el Claustro del día 6, la cuestión del organigrama funcional de Escuela así como la definición de cada uno de los componentes del Equipo Gestor, pero nos vemos obligados a hacer una llamada a la comprensión de todos vosotros acerca de que los problemas inmediatos nos han absorbido totalmente durante esta semana y éste es un tema que exige un estudio y reflexión a partir de lo que hasta ahora se ha elaborado.»

Recordo bé aquest segon claustre. S'havia de posar fil a l'agulla. En Josep Maria va passar una llista del professorat que constituí el nou claustre perquè, tots ens anéssim aprenent els noms. Així de senzill: començàvem de zero i calia crear un institut. El proper claustre es va anunciar que seria per al dia 8 del mateix mes: dos dies després! Els claustres del primer any de l'escola es feren amb llum de càmping gas: no hi havia electricitat; i es feien els diumenges a la tarda, opció que fins i tot comptava amb el suport d'un «culé» que va saltar dient: «Encara que jugui el Barça».

Semblava, i així va ser, que aquest segon curs s'havien de posar les bases del que havia de ser l'Institut Pedraforca, nom que es posà perquè a la part del darrere dels terrenys on s'anava construint l'edifici nou, el carrer es deia Pedraforca. Era un nom que a tothom va agradar, ja que ens recordava una de les muntanyes més significatives i emblemàtiques de Catalunya.

Tanmateix, les dificultats no van desaparèixer per art de màgia. El començament del tercer curs, 1977-1978, va ser dramàtic. Només perquè us en feu una idea: els claustres es feien a partir de les 7 o 8 del vespre, perquè hi havia mestres de taller que treballaven en espais industrials. Alguns professors de l'Equip Gestor es van haver de traslladar a Madrid per exigir mobiliari escolar i agilitzar l'escomesa d'electricitat necessària per a la maquinària dels corresponents tallers. Aquell any, el curs començà a l'octubre, però nosaltres no poguérem fer-ho fins al novembre.

1.2. UN APRENENTATGE DEMOCRÀTIC: EL FUNCIONAMENT DE L'INSTITUT

Encetàvem la democràcia i érem molt conscients que el demà esdevindria diferent si nosaltres actuàvem amb responsabilitat i coherència. Posàvem les bases d'un funcionament totalment participatiu. Calia transformar la verticalitat dels 40 anys anteriors. Plantejàrem fer comissions per anar resolent els problemes que sorgissin de tot plegat. Això representava tenir poder decisor. Es faria un esborrany de funcionament tenint com a base l'organigrama del primer curs. El nom que donàrem al Claustre fou *Assemblea* i aquesta instància era on s'havien de tractar els problemes per donar-los una solució immediata. Les actes primeres d'aquestes assemblees-claustres són el reflex del que es tractava i es buscava com agilitzar els problemes que necessitaven una resposta urgent.

Aquesta acta defineix així les comissions:

«Les comissions pretenen ser uns organismes canalitzadors però no necessàriament executius. Són obertes, de manera que sempre qualsevol professor/a pot prendre-hi part encara que no hi pertanyi. Es vol que les comissions tinguin autonomia, que no necessitin l'Assemblea per decidir en el seu camp.

»S'han escrit a la pissarra les comissions tal com funcionaren l'any anterior i a continuació s'afegiren els noms dels que s'apuntaven en els diferents grups.

»Les comissions eren: Pedagògica / Econòmica / Relacions exteriors i manteniment / Activitats extraescolars / Pares / Secretaria (comissió provisional fins que hi hagués el personal administratiu nomenat pel Ministeri).

»Es concretaren: objectius i funcions de cada comissió, periodicitat de reunions, etapes per realitzar els objectius, responsable de la coordinació de la comissió.»

Al repassar les actes per fer memòria d'aquells anys, m'he trobat apuntada a la Comissió Econòmica. No ho recordava i m'he preguntat el perquè, cosa que les actes següents aclareixen. De cara al nou Institut del carrer Enginyer Moncunill, s'havia de comprar tot i jo coneixia el mercat de material escolar perquè havia estat responsable d'organització en d'altres escoles.

Un exemple que expressa el tarannà de funcionament és l'elaboració d'un full avaluatiu de les assignatures. És un bon flaix del que intentàvem fer. Aquesta ja es va fer en català.

FULL AVALUATIU DE LA UNITAT REALITZADA

Temps emprat: _____ / Desenvolupament de la unitat : / Treball alumnes:
Utilització del material: / Explicacions teòriques: / Objectiu, cobert? / Imprevistos:
Solucions donades: / Apreciació global
Públic assistent: Joves: nombre____ procedència____ (curs, especialitat...) /
Pares: nombre____ procedència____ / Professors: _____ procedència____
Industrials: _____ procedència____ / d'altres: _____ procedència

Cadascú en el seu espai i amb molta responsabilitat va anar fent passos que dibuixaven per on creïem que havien d'anar les línies pedagògiques. Després de la mort de Franco, tot bullia per transformar aquella societat que havíem heretat i no desitjàvem continuar. Es volia assolir el somni d'una democràcia per la qual tots havíem lluitat.

1.2.1. Equip Gestor

Unes de les realitzacions més democràtiques fou l'organització d'un Equip Gestor. Era fer visible que no ens agradava l'estructura vertical centrada en la voluntat d'un director; llavors no es veia la possibilitat que fos una dona, com va ser anys més tard, que actués amb plens poders decisoris. Tot i així, calia una persona que firmés la documentació administrativa i les peticions que es feien per poder començar el curs. El funcionament, però, el portàvem col·legiat.

L'Equip Gestor estava format per director, secretària, cap d'estudis, administrador i coordinació de comissions. Es votà en el claustre del 19 de desembre del 1977 i va quedar format per quatre persones: Felipe Castillo, 31 vots; Jesús Ramos, 25 vots; César Gil, 18 vots i M. Pau Trayner, 11 vots. Un del grup havia de constar com a director a efectes administratius i de firmes, però les decisions es prenen sempre en grup.

El 21 de desembre del 1979 es va fer un informe amb els següents apartats: Introducció general; Valoració del primer trimestre del 1979/1980; Sobre les perspectives futures; Conclusions. En l'apartat relatiu a l'Equip Gestor es diu:

«Teóricamente el Equipo Gestor ha de coordinar, potenciar, estimular, etc. los diferentes trabajos en los distintos ámbitos de la escuela, así como buscar los recursos que mejoren las condiciones de desarrollo de esos trabajos.

»Prácticamente, el Equipo Gestor ha sido el ejecutor material de todas las cuestiones concernientes a la gestión y mantenimiento del Centro. Como consecuencias (valoraciones) negativas apuntamos:

a) Progresiva identificación de los elementos del grupo con sus cargos oficiales. Se observa que últimamente esta situación está asumida por parte del profesorado y alumnado, que tiende a anular la existente descentralización, aunque sea escasa.

b) La falta de un organigrama explícito hace que todas las cuestiones administrativas desemboquen en el único centro de poder definido que en este momento existe: el Equipo Gestor. Las iniciativas no encuentran canales de convocatoria que aglutinen a los posibles interesados por carecer de salida, de incidencia sobre la marcha de la escuela. En definitiva, existe un funcionamiento por inercia muy potente que anula la creatividad, la inquietud de renovación tan imprescindible en un trabajo intelectual como el nuestro, que debe distinguirse por un ansia de hacer las cosas cada vez mejor de acuerdo con unos objetivos explícitos.

c) Como valoración positiva del Equipo Gestor ha de considerarse: Que a pesar del centralismo en que se ha desembocado, la voluntad de las personas que componen el Equipo Gestor no ha variado respecto al deseo de una organización diferente. Hemos aceptado el papel antes dicho como opción menos mala ante lo urgente, lo inaplazable: el funcionamiento de la escuela.

d) Que además de cumplir con los trabajos de gestión y organización, el Equipo Gestor considera también cumplida su obligación de atender las inquietudes intelectuales de renovación teórico-práctica con la elaboración de la II parte del presente informe.»

Al parlar de les perspectives futures, queda clar el pensament del claustre de professors i professores. Només posaré els enunciats que expliciten l'esforç per crear una nova estructura escolar a l'institut. Una cosa fa gràcia descobrir: que en tota la documentació dels primers anys, a més de fer-se en castellà, es parla d'escola i no d'institut.

«SOBRE LAS PERSPECTIVAS FUTURAS

1.- A nivel global (marco general)

1.1. Catalanidad de la escuela

- a) En contenidos y metodología, alumnado.
- b) En su proyección exterior
- c) Repercusión de estos aspectos en el profesorado

1.2. Ámbito de servicio de la escuela

- a) Participación y elaboración de las entidades ciudadanas en la escuela. Escuela Pública.
- b) Incidencia de la escuela en las cuestiones de FP en los organismos de enseñanza tanto locales como a nivel de Catalunya.

1.3. Línea pedagógica de la escuela

- a) Objetivos: Comisión pedagógica
- b) Metodología para su consecución
- c) Organigrama pedagógico.

1.4. Escuela democrática

- a) Participación, ejecución, responsabilidad (profesores, alumnos, PND, padres de alumnos, etc.)
- b) Organigrama funcional. Limitaciones, condicionantes.

1.5. Gestión de recursos

- a) Comisión Económica

1.6. Conexión con la empresa

- a) Nivel de esta conexión. Ventajas, inconvenientes»

Per a l'elaboració del horaris es demanà al professorat que exposés el que estava disposat a fer per concretar els horaris generals: hores de classe, més activitats extraescolars voluntàries. Així es podria intentar que tothom es desenvolupés segons creia que ho havia de fer. Vull posar al vostre abast el full que va donar la Comissió Pedagògica per recordar les obligacions mínimes de començament del curs 1977-1978. He trobat que ofereix una imatge molt real de com ens movíem entre nosaltres:

COMISSIÓ PEDAGÒGICA

«La Comissió Pedagògica us volem recordar les normes mínimes de funcionament del professorat, aprovades en Claustre, referent al funcionament intern.

- Quan arribeu a la casa canvieu de lloc la vostra tarja, que és a la sala de professors, a fi de saber qui hi és en cada moment. També la que foteu al camp.

- No us oblideu de la vostra hora de "guàrdia" que hem convingut anomenar plantón a proposta d'en Josep M. Curtó, que com tots sabeu està obsesionat per la "mili". El que cal "plantar" és:

- *Que no hi hagi nois voltant pels passadissos.*
- *Que els que surtin al pati no molestin els altres.*

- *Veure si falta algun "profe" i si arriba tard, primer vigileu-li la classe i després mengeu-li el "coco".*
- *És molt important que arribem puntuals i que ho siguem també a l'entrar i sortir de les classes.*
- *Recordeu que el sentit de l'humor és "norma de obligado cumplimiento" a la casa. El compliment de les normes és molt important i cal que tots ens hi posem forts, sinó ja sabeu que es creen de seguida els "bons i dolents".*

PROPOSTA DEL PRIMER DIA

Tots els tutors serem a la porta i dedicarem la primera hora al nostre grup. Estarem armats amb llistes, horaris i normes.

Les feines a fer haurien de ser:

- *Passar llista i anotar els nois que faltin, passar-ho després a Secretaria.*
- *Donar l'horari als nois.*
- *Lectura de les normes dels alumnes.*
- *Presa de contacte amb el grup i obrir el debat sobre com organitzar la tutoria.*

A més a més recordeu:

- *Avisar els nois que cridin o que facin el ximple per la casa.*
- *Ajudar a recordar que cal tirar la cendra i les burilles als cendrers.*
- *Vigilar que no es quedi ningú a classe a l'hora de pati.*
- *Deixar la classe ordenada perquè sinó els que vénen al darrere s'empenyaràn.*

ÀNIMS I NO US POSEU NERVIOSOS QUE D'AQUÍ A UN MES JA TINDREM VACANCES!!

BON COMENÇAMENT DE CURS!!!»

Ara les professores no admètriem que tot fos en masculí i també crida l'atenció el punt que tracta de la cendra: llavors es podia fumar a les classes.

1.3. LLUITES REIVINDICATIVES

Les lluites reivindicatives no es van fer esperar. La precarietat de l'edifici on estàvem i la incertesa de tenir acabat l'edifici de l'institut nou ens feien plantejar manifestacions a l'Ajuntament de la nostra ciutat i vagues de dos o tres dies per reclamar els mínims i poder fer les classes amb dignitat.

Al claustre del 14 de desembre del 1978 hi havia informació de la vaga. Era el primer punt de l'ordre del dia: Situació de la vaga. Informació de les gestions realitzades. Informació concreta a pares i alumnes. Reconsideració de la situació i propostes concretes. Era una vaga en la qual participaven altres escoles.

A l'acta s'hi llegeix:

«Es demana que a les cinc es faci un parèntesi al claustre i s'informi conjun-

tament els alumnes. Es pensa que caldria que hi assistissin tots els professors. Primer s'informà de les accions a Delegació: els ha rebut al carrer ¼ d'hora. No es va acceptar res de Governació. El problema s'agreuja pels professors que tampoc han cobrat del BUP. Els de Cornellà informen que han passat per "la Caixa" i les quantitats que diuen a Delegació no són les mateixes que els abonarà "la Caixa". A Viladecans varen cobrar l'octubre, però no tots els contractats. Les quantitats que es reben no són les sol·licitades. Se'n reben de més petites. El proper dilluns es farà una reunió de totes les escoles per estudiar la vaga. A l'assemblea s'ha informat que hi ha 12 escoles, de les quals 10 estan en vaga i 2 amb negociacions: la del Treball i Igualada. Cornellà i nosaltres no veiem clara la postura de vaga. Es proposa manifestació a les 7 de la tarda. Recorregut: Ibèria-Delegació. Coincideix amb l'hora de la reunió amb l'Escofet (Delegat del MED). Es parla de fer una Comissió per extensió de vaga. L'Eduard comunica que el governador no els va rebre. Tenia tot el temps ocupat. La manifestació no és autoritzada. S'ha arribat tard. La postura de la Generalitat se sabrà aquesta nit.»

A l'assemblea de pares van venir 122 persones i 12 es van oferir per formar Junta. Estaven disposats a ajudar en el conflicte.

Tota aquesta problemàtica quedava agreujada amb el compromís que l'institut havia adquirit de participar en una activitat, Primer Saló de la Infància i la Joventut, que era per les vacances de Nadal. Nosaltres hi havíem de participar amb un estand que expliqués les especialitats que teníem. Foren uns dies molt moguts, com podeu veure.

Com que l'Administració no volia perdre la jerarquització o verticalitat en l'estructura educativa, i tampoc es plantejaven les diferències econòmiques entre el professorat, perquè «sempre hi ha hagut classes», ens empenyeren cap a diferents accions. La primera, lluita general a tota la FP, fou per boicotejar les oposicions per assolir el nivell de funcionari de carrera. Hi havia un gran rebuig vers el funcionariat del temps de la dictadura. Tot s'havia de fer a Madrid. Els programes eren «els de sempre» i nosaltres al mig del crit «Llibertat, amnistia i Estatut d'Autonomia», anàvem fent assajos per transformar el sistema educatiu.

Aquests fets ens van ajuntar amb les lluites de tot el Baix Llobregat, on hi havia nous instituts de FP a Cornellà, Sant Boi, etc.

L'Administració local pressionava perquè el professorat acceptés les oposicions que havien de regular l'augment del cos de numeraris i convertir-los en funcionaris de carrera. El professorat estava dividit. Uns volien ser funcionaris i uns altres volien continuar tenint més llibertat en les seves vides professionals. L'Administració ens va guanyar i, amb totes les contradiccions que vulgueu, ens preparàrem per fer les oposicions restringides pels que ja teníem un contracte de treball i, com diu la dita... «a Madrid falta gent». Recordo que els companys de la resta de l'Estat espanyol ens deien: «*Con Tarradellas en Barcelona ¿cómo es que venís a Madrid?*» Ho vam sen-

tir tantes vegades que va acabar per no molestar-nos. D'aquelles oposicions també en tinc un bon record de camaraderia. Els llocs d'exàmens estaven repartits per tota la capital, segons l'assignatura per a la qual opositàvem. A molts del grup els era molt feixuc quedar-se a Madrid per saber el resultat de la prova i preparar la següent fins al final. Jo estava vivint amb les meves companyes de Castella. Tots els matins feia la «ronda» i al migdia telefonava donant bones notícies. Així fins al final. Tots vam aprovar.

Pel que fa a Catalunya, les lluites organitzades eren per solucionar deficiències estructurals a cada institut concret. La barreja de tot plegat: diferents visions polítiques, noves construccions d'edificis amb tot el que això representa, mala fama de la FP, que depenia fins llavors del Sindicat Vertical feixista, i els programes de tota l'educació primària, mitjana i universitària, al voltant dels quals s'estava lluitant per apropiarse a la nova situació política i social. Tots aquests elements eren dinamitzadors d'activitats en les quals molts de nosaltres no havíem pensat mai que participàrem.

Al Pedraforca érem dels que patíem especialment pel fet que faltava acabar l'edifici i la infraestructura elèctrica i sanitària que sorgia arran de les noves especialitats que s'anaven creant. Recordo que era una activitat frenètica. El Germán, conserge actual i col·laborador des de l'inici, ens fa una aportació molt acurada del que es vivia en el dia a dia pel que fa a les infraestructures:

«La meva arribada al Pedraforca el juliol del 1977, fou gràcies al meu germà, que estava destinat a l'institut com a professor de l'especialitat de metall. La meva primera feina va ser codificar i ordenar tot el material acumulat en els altells dels Taller d'Automoció i Metall (eines, balances, productes químics, cadires, taules i quadres del rei i la reina per posar-los a les classes, etc.). Tot això fou durant el mes d'agost. Com que no van començar les classes (falta de professorat, vagues, etc.) vaig ajudar a muntar els tallers (sense cobrar, no hi havia diners). Tot arribava del Patronat que depenia del MED.

«Al setembre del curs 1978-1979, em van tornar a cridar per muntar la cantina. Només tenia horari d'esmorzar i berenar. Sovint hi havia avisos de bomba i havíem de desallotjar l'institut. Trèiem els entrepans al pati i els repartíem. Es va trigar a localitzar el noi que feia la comunicació de bomba, però sempre coincidia en dies d'examen. Al final, es va reconèixer la veu i es van prendre mesures serioses amb el noi.

«Vaig ampliar les hores de treball amb manteniment de les instal·lacions. Totes les portes del WC eren de molt mala qualitat, i amb qualsevol puntada de peu ja es feia un forat, i ens vam haver d'inventar moltes coses per reforçar les portes, i gràcies a la col·laboració del professors i alumnes, es va poder solucionar aquest problema. Els alumnes de metall ens feien les manetes de les portes i els alumnes d'electrònica ens feien les peces per als penjadors de les classes. Amb la col·laboració del professorat, alumnes, pares d'alum-

nes, podíem sortir victoriosos i solucionar qualsevol problema. Érem com una gran família. Al bar no teníem cuina i vaig portar un càmping gas de les excursions i hi cuinàvem alguna cosa al migdia. Els que treballaven a l'institut van demanar ajuntar-se a menjar i poc a poc es va anar creant un ambient molt bo entre tots.»

Amb tantes mancances calia anar de tant en tant a Madrid a reclamar, però sempre faltava quelcom en els documents perquè poguéssim retornar amb el «sí» a les nostres propostes. El Felipe, com a nou director recentment estrenat, amb una professora i un altre professor de l'Equip Gestor es van traslladar a la capital amb tot el material de Secretaria per poder anar refent la documentació i poder tornar amb les nostres peticions acceptades. S'endugueren segells, paper amb el logo... no es van deixar res i els tallers d'automoció i metall en varen sortir molt beneficiats.

Al mig de tot plegat, anàvem comentant, en les assemblees i claustres, tot allò que les diferents comissions necessitaven per a la dignitat dels espais de l'institut. I, com ja he dit abans, hi havia també l'eslògan contra la diferència econòmica entre nosaltres, uns professors/es de teòriques i els mestres de tallers: «igual preu per hora treballada». Quan recordes aquest esclat de vida participativa et sents molt feliç d'haver pogut viure un temps de tanta intensitat organitzativa i solidària.

Una de les reivindicacions que recordo amb més tristesa va ser la que fèiem pels mestres de taller. Va ser un mal moment, perquè foren les primeres lluites a conseqüència de les quals ens descomptaven del sou les hores de vaga. La reacció va ser molt dura. Mentre la majoria dels professors de teòriques ens apuntàrem a la vaga, la majoria del professorat de tallers va anar a fer classe. Jo recordo que em vaig sentir desconcertada. No entenia aquesta actuació diferent entre nosaltres. Què hi farem! Va ser així. Aquestes experiències sempre ensenyen coses noves.

Totes les altres reivindicacions es varen anar solucionant o no, però el funcionament de l'institut va consolidar-se i ens semblava estrany no fer de tant en tant una sortida a la plaça de Sant Jaume de Barcelona o a la plaça de l'Ajuntament de l'Hospitalet.

2. UNA REALITAT SOLIDÀRIA–POLÍTICA–IDEOLÒGICA: LA BOSSA COMUNA

El Claustre del 25 de novembre del 1977 fou extraordinari perquè va tractar un sol punt en l'ordre del dia: plantejament de la bossa comuna. El debat s'inicià amb una aportació del professor Eduard Galcerán en què qüestionava la diferència econòmica que el Ministeri d'Educació feia en els sous dels professors. Les hores lectives de pràctiques es pagaven molt menys que les hores d'assignatures teòriques. Calia tenir present el principi de «a igual treball, igual preu». Les quantitats eren: professors de teòriques, 460.490 ptes. anuals; mestres de tallers, 313.529 ptes. anuals. Havíem de trobar un criteri comú perquè hi havia en el claustre companys que estaven pluriempleats i això era un punt important de debat. Un altra realitat era el nombre de fills que es tenien. Va ser un debat viu i on es van qüestionar moltes situacions concretes.

Un altre criteri que va sorgir fou: a cadascú segons llurs necessitats. El problema va quedar focalitzat vers aquells que treballaven a l'institut en exclusiva. La diferència econòmica rebuda entre uns i altres la trobàvem escandalosa. Calia, però, prescindir del que es feia fora en altres instituts i això era problemàtic. El grup més afectat, i alguns de teòriques, van exposar que si no s'aprovava la bossa comuna en el claustre, ells la farien pel seu compte.

També es posà en qüestió la dedicació i la manera de treballar. Sortia una i altra vegada que el problema calia remetre'l al Ministeri d'Educació i no buscar solucions entre nosaltres. Si la votació era vinculant o no... Tots els tics i dificultats per fer una societat menys discriminadora van sortir una i altra vegada.

Després de cinc hores tenses, s'ajornà la votació per al dia 9 de desembre, prèvia presentació per escrit dels suggeriments per a un nou plantejament de la bossa comuna. El que hi ha a continuació és aquest document previ:

«SUGGERIMENTS PER UN NOU PLANTEJAMENT DE BOSSA COMUNA EXTRETS DEL CLAUSTRE DEL DIA 25 DE NOVEMBRE

- Tenir en compte el nombre de fills. No només quant als punts sinó al sou.
- El més important a l'hora d'acceptar la bossa comuna va ser el criteri unànime en punts fonamentals, però es va demanar que tinguéssim molt en compte les circumstàncies reals en què ens movem. Podem estar d'acord en el principi "a igual treball igual preu" però com que els sous són baixos i com que estem en un context en què això no funciona, cal tenir-ne presents les conseqüències del nostre plantejament.
- Tenir en compte el principi de "a cadascú segons llurs necessitats".
- Tenir en compte que les persones que es dediquen més al centre no tenen possibilitat de fer un altre treball (un altre sou). Un grup de nosaltres només viu de l'escola. Això fa que el principi de "igual preu hora treballada" no sigui tan vàlid.
- El primer projecte de l'econòmica no arriba a ser prou just ja que toca la pluriocupació. No s'equilibra prou bé només amb la diferència d'impostos.
- S'insisteix bastant en què el nou plantejament se centri en el fet de: pluriocupació o no.
- El que es pretén és que el principi funcioni al revés: a igual salari, igual treball.
- Fer una taula reivindicativa per tal que no hàgim de corregir nosaltres les injustícies del Ministeri.

L'Hospitalet, 9 de desembre de 1977»

En el programa que es va elaborar per al tercer trimestre del curs 1979-1980 llegim, en l'apartat Administratiu: «*Información y clausura de la BOLSA COMÚN de 1978/79*». Va ser impossible continuar per diverses causes. Primer, la vinguda de nous professors, que no havien participat en tot el procés d'elaboració del projecte, i segona, hi va haver mestres de tallers que no volgueren continuar perquè si creien que havien de cobrar més ho demanarien a l'Administració i no a companys «més privilegiats» per

raó de la titulació acadèmica. Cal, però, admetre que va ser un temps d'aprenentatge participatiu i democràtic.

3. L'ALUMNAT

En la primera acta del 5 d'octubre de 1976 es constata la preocupació del professorat per l'alumnat amb el qual hauria de treballar.

3.1. LA SEVA PARTICIPACIÓ

En el segon punt de l'acta, que es feien en castellà, d'aquesta reunió hi consta:

«Preparar el comienzo del curso con los alumnos de segundo. Les informaremos del trabajo de las Jornadas de fin de curso que hizo el profesorado para organizar este nuevo curso y trataremos de despertarles la responsabilidad de colaborar. Intentaremos que revisen el curso pasado para programar el que empezamos, partiendo de la experiencia que tenemos. Nos parece que podría ayudar a concretar el trabajo de esos días, el canalizarlo en tres sentidos: a) Organización de la escuela, b) organización del trabajo y c) participación de los alumnos de la escuela.»

Es va formar una comissió per concretar com es farien aquestes jornades. Hi consten els noms de: César, Monserrate, M. Pau, M. Antònia i Mercedes. A la M. Antònia se li va demanar que fos coordinadora de Ciències i a mi que assumís la coordinació d'Humanitats. Com a cap d'estudis, el César havia de parlar el primer dia amb els alumnes i recollir el que l'alumnat esperava de l'escola: què els agradaria i propostes que plantegessin en general.

El 13 d'aquest mateix mes va ser el primer dia d'aquest curs i s'intentà fer una aproximació als alumnes per conèixer-los, parlar amb ells i cadascú de nosaltres els explicaria com serien les classes i comentariem com voldríem que es desenvolupés la seva participació des del punt de vista educatiu i humà: temari, avaluacions, sortides culturals, extraescolars... Arran d'aquesta trobada, en la reunió del 15 d'octubre, es prenen les següents decisions referent als esports:

*«**DEPORTES.** Figueras pedirá una lista de los campos de deportes y las horas libres que quedan. Sin embargo, para promocionar a los chicos, intentaremos montar todo lo posible en los patios de la escuela. En este punto, como en otros, vemos que no debemos dárselo todo resuelto económicamente sino que ellos espabilen.»*

*»**BIBLIOTECA.** Se sugiere que se empiece con la colaboración de los chicos, proponiéndoles que traigan un libro cada uno. Alguien cree que es mejor que traigan dinero. Se pide también una biblioteca en la sala de profesores con*

todos los libros que existan de FP. Se decide también hacer dos suscripciones: Mundo Diario y La Vanguardia.»

Al final es creu que la responsabilitat d'aquesta biblioteca ha de ser del professorat. L'objectiu de fer-la entre tots era per motivar a la lectura, però la veritat és que els nois no tenien llibres a casa. En aquesta reunió es parla de la seguretat de les portes del centre de la Granvia i també de la seguretat dels alumnes, ja que hi ha una colla que ronda l'escola. Com que la majoria eren nois, i les noies no portaven cap problema, i molts d'ells ja treballaven com a aprenents d'electricistes o d'arreglar cotxes, vam creure que en un tauler d'anuncis a l'entrada es comencés a fer una bossa de treball amb la seva col·laboració.

Les tutories foren aquell espai en què el tutor o tutora revisava conjuntament els aspectes negatius i/o positius de les corresponents classes. Cada mes calia dedicar-hi una hora, abans del claustre ordinari del professorat per detectar possibles problemes i donar-hi resposta. Aquells nois i noies venien d'uns esquemes rígids i amb poca comunicació amb els mestres que havien tingut. Eren els alumnes més rebutjats pel sistema educatiu i els tutors de les assignatures teòriques teníem més dificultats per motivar-los, ja que tenien molt clar que els nostres temes no servien, ni per a la vida ni per a res, i els recordava constantment el seu fracàs en els estudis primaris.

L'actitud negativa vers certes assignatures va anar canviant i la veritat és que el professorat vocacional va fer mans i mànigues per guanyar la partida.

El Departament d'Humanística, coordinat amb els de Ciències, Llengües i Dibuix vam organitzar sortides amb activitats per l'Hospitalet i Barcelona per omplir els dies que es van retardar les obres i així els alumnes no perdien classes. Aquests no podien entrar a l'edifici sense uns mínims i assolir aquest objectiu va ser dur. Per una altra part, tampoc es podia retardar l'inici d'aquest tercer curs. La Comissió Pedagògica, de la qual jo formava part, va saber donar una resposta adient i que amb la participació incondicional de tots tinguérem la sort de poder desenvolupar: les classes, mentre tinguéssim la possibilitat d'utilitzar-les, així com els tallers, mentre tinguéssim electricitat amb la força suficient per endollar les màquines, es farien a base de sortides amb uns objectius que sensibilitzessin, de moment, fora de l'aula i, a la vegada, poder començar a treballar els programes preparats. Això, parlant amb l'APA —llavors no era AMPA— va tenir bona acollida perquè els nois i noies estaven col·locats les hores escolars i no rondaven pels carrers.

El contacte que es va anar creant entre professorat i alumnat sempre es valorà com a molt positiu i encara avui ho recordem com un fet molt dinàmic i enriquidor per a tots. Aquells mesos en què fins al novembre no començaren les classes a l'aula, van ser per a mi, i penso que per a molts, un temps creatiu en tots els sentits. En dèiem *classes actives*. Aquest fet ens va ensenyar també com podíem anar polint unes metodologies actives que podien recollir el seu fruit en els treballs que els demanàvem que fessin per avaluar la seva participació i atenció al que s'havia explicat i vist. Aquest

inici foren *quixotescos*, però són un referent d'allò que pot ser possible si hi ha bon enteniment i il·lusió per l'educació, no només per la transmissió de coneixements, sinó per l'assoliment de valors de relació que sorgien del sol fet de tenir contactes amb l'entorn cultural de l'Hospitalet i Barcelona.

Molts dels alumnes no havien sortit mai del seu barri de Pubilla Cases o la Florida, on pertanyien la major part de nois i noies de l'institut. El contacte amb aquestes realitats et descobrien unes mancances en els espais més propers a la pobresa. La gent nascuda en d'altres nivells socials quedàvem colpits per la seva cruesa. Potser ho trobareu exagerat, però el record que tinc dels alumnes, junt amb les vivències arran de les activitats extraescolars, han estat per a mi molt positives. No sé perquè recordes unes coses i t'oblides d'unes altres, però agafant amb bloc tot els anys del Pedraforca, han estat per a mi molt enriquidors.

Recordant coses concretes, puc parlar de quatre nivells: les classes, les sortides per ampliar els estudis, les excursions i la tutoria. Els nois i les noies no estaven motivats per la meva assignatura: l'humanística, un rotllo. Només s'interessaven de veritat pels tallers, com he dit abans. Totes les altres els recordaven, com he fet notar, el fracàs dels seus anteriors estudis.

Al Pedraforca hi havia nois i noies de famílies obreres, moltes vingudes durant l'onada d'immigració dels anys 60, amb un nivell d'estudis molt baix, fins i tot dintre l'analfabetisme. Calia fer entendre moltes coses a partir d'anar adaptant les assignatures als coneixements adquirits en els estudis anteriors, perquè amb les noves pràctiques escolars assumides féssim possible superar nivells d'exclusió social molt durs. No era fàcil treballar amb nois i noies que venien d'experiències escolars i familiars marcades per la dictadura recentment «superada». «*Mano dura*» et deien les mares quan hi parlaves per algun problema del seu fill o filla. «*Mano dura*» per part del professorat que provenia d'una experiència molt verticalista, marcada pels costums falangistes. Calia tenir molt clar els valors que volíem transmetre, però gràcies al desori del canvi social que s'anava fent, també possibilitava moltes coses per assolir nous sistemes educatius.

Recordo una anècdota del primer any, quan anàvem a veure com avançava la construcció del nou institut, perquè calia seguir de prop el desenvolupament per fer les compres inicials de material per a les noves classes i, com que jo estava a la comissió, hi anava sovint, en companyia d'algun altre professor. Teníem por de no poder començar el proper curs quan tocava, i així va ser. A la visita per l'edifici ens hi acompanyava alguna persona de l'obra i aquell dia va ser un dels aparelladors de l'empresa constructora, i al qüestionar-li el disseny com a poc agradable, més semblant a una fàbrica que a un lloc d'estudi, ens va dir amb un to despectiu: «*Pels nois que hi han de venir, encara és massa maco. Són de formació professional, oi? Doncs, penso que encara està massa bé.*»

L'altre professor i jo ens vam quedar d'una peça. Quina barra! Era constatar l'altra cara de la moneda. Nosaltres fent l'esforç per intentar donar nous estímuls per sortir de

les injustícies estructurals, però vam constatar que coexisteixen dues maneres de veure la realitat de la joventut que s'obre camí a un nivell precari, per arribar a un demà millor. L'alumnat que tindríem a les nostres mans era carn de canó. Fills d'un proletariat desorientat, en lluita, bona part desclassat pel rebuig que representava la seva situació en un barri marginal de la ciutat de l'Hospitalet que sorgí, com hem recordat abans, de l'onada d'immigració dels anys 60.

La taula de creixement de l'alumnat pot ser clau per entendre millor l'activitat frenètica que havíem de fer per organitzar tan ràpidament el creixement dels alumnes del Pedraforca:

CREIXEMENT DEL NOMBRE D'ALUMNES DE L'INSTITUT PEDRAFORCA DE L'HOSPITALET

ANYS	75-76	76-77	77-78	78-79	79-80	80-81	81-82	82-83	83-84	84-85	85-86
Primer grau	110	319	600	743	859	766	502	556	539	498	639
Segon grau	-	-	50	124	201	352	445	218	252	293	270
TOTAL	110	319	650	867	1.060	1.118	947	774	791	791	909

Es detectaven moltes dificultats o situacions familiars que incidien positivament o negativament en el comportament d'aquells nois i noies, que arribaven a una adolescència amb molt pocs o cap recurs per afrontar positivament la societat que els tocava viure. El gràfic que trobareu a continuació us donarà una idea del que va ser l'institut els primers 10 anys.

Per a un professor motivat per l'ensenyament i l'educació, l'edat i la situació d'aquest alumnat era un terreny difícil, però esperonador. Endevinaves que arribaríem a una joventut amb poques possibilitats, per raó de la seva situació econòmica, que no els possibilitaria continuar estudis superiors als qui ho volguessin fer, i també perquè molts abandonaven abans d'assolir el primer grau de FP, i, d'aquells que passaven a segon grau, també molt abandonarien per qüestió de la necessitat d'una feina per ajudar a casa.

Un dels gràfics més qüestionadors que vaig fer per al Simposi d'Educació del 1986 va ser el que ens donava dades d'aquest fet: quantitat d'alumnes que començaven i d'alumnes que obtenien el títol. Vegeu el resultat de l'any que hi va haver més alumnes a les nostres classes, en aquests primers 10 anys. Les especialitats que hi consten són les que es varen consolidar al nostre institut. Els dos gràfics que poso a continuació expressen les dificultats que el professorat tenia per fer possible que l'alumnat arribés a tenir un títol, almenys de primer grau. Els alumnes de metall i automoció eren els que tenien més dificultats amb les assignatures teòriques.

PROMOCIÓ 1980-81

Primer grau	1r curs	2n curs	TÍTOL
ELECTRÒNICA	74	71	27
METALL	98	31	2
AUTOMOCIÓ	70	38	9
SANITÀRIA	81	56	25

Segon grau	1r curs	2n curs	3r curs	TÍTOL
ELECTRÒNICA	38	27	24	10
METALL	11	3	6	3
AUTOMOCIÓ	16	14	5	2
SANITÀRIES	40	36	27	13

Avui, tornar a visitar el Pedraforca és diferent, i potser ens donarien estadístiques diverses. La LOGSE i els IES han transformat aquests espais d'estudi. Un fet que vivíem tots els dies, i avui és insòlit, ho pot il·lustrar: a la part externa de l'institut hi havia un espai protegit per les reixes que el circumdaven i els professors podíem deixar-hi el cotxe o la moto. Hi havia un professor que tenia una excel·lent moto i a l'hora de l'esbarjo es formava al seu entorn una corona humana dels nois que somniaven poder tenir una cosa semblant. Aquest fenomen continuà quan va aparèixer la primera Ves-pino d'un alumne.

Als meus darrers cursos, tanmateix, ja n'hi havia que feien competència a la del professor i no cridava l'atenció. Entre nosaltres ho comentàvem i ens feia notar com la societat canviava, i també l'alumnat, que anava entrant a la ferotge societat de consum i augmentava el seu poder adquisitiu. D'altres realitats viscudes amb els alumnes els desenvoluparé en els apartats temàtics. No vull acabar aquest apartat sense posar-hi dos documents que es van repartir al començar el curs: un perquè tinguéssim constància del que estava consensuat entre el professorat, i l'altre sembla que es va creure necessari repartir a causa del deteriorament general del centre i el comportament de l'alumnat.

El primer document deia:

«La escuela de Formación Profesional te agradece la posibilidad de optar por una determinada profesión de cara a tus aspiraciones.

»Como quiera que tu paso por la escuela coincide con una etapa larga de tu vida, se intenta que la elección, el desarrollo de los programas y la relación humana con tus compañeros y profesores te ayuden a adquirir una formación completa.

»Por tanto esta escuela se propone estar abierta a vuestra realidad y orienta su acción de modo que seáis los mismos alumnos los protagonistas. Las normas básicas para el buen funcionamiento del centro son las siguientes:
1) RESPETAR LA PERSONA DEL OTRO (profesor, compañero).

- 2) RESPETAR EL TRABAJO DE LOS DEMÁS (no chillar en la casa, no alborotar por los pasillos).
- 3) UTILIZAR CADA LUGAR PARA EL USO QUE SE LE HA DADO (trabajar en clases y talleres, comer en el bar, jugar en el patio).
- 4) DEJAR EL LUGAR DE DONDE SALIMOS TAL COMO LO HEMOS ENCONTRADO (limpio i ordenado).
- 5) RESPETAR EL MATERIAL (edificio, mobiliario, material escolar... pues es de todos y cualquier destrozo deberá ser repuesto).
- 6) CADA ALUMNO DEBERÁ LLEVAR EL CARNET ESCOLAR DURANTE SU ESTANCIA EN EL CENTRO Y SE LO ENSEÑARÁ A CUALQUIER PROFESOR QUE LO SOLICITE.
- 7) TODAS LAS ASIGNATURAS TIENEN LA MISMA IMPORTANCIA. Los alumnos que tengan más de dos asignaturas pendientes, sean las que sean, no pasan de curso. Para los de segundo, que pasan de Grado, tienen que hacerlo sin ninguna asignatura pendiente.
- 8) Aquellos alumnos que durante el curso faltan un 25 % de las clases sin justificación, quedan automáticamente dados de baja a todos os efectos escolares.
- 9) EN EL TUTOR, ENCONTRAREIS UN REPRESENTANTE DE LOS PROFESORES DE LA ESCUELA AL QUE PODREIS PLANTEAR CUALQUIER PROBLEMA QUE ENCONTREIS EN CLASE O EN LA MISMA ESCUELA.
- 10) El tutor, uno por cada curso, dispone de una hora semanal para cualquier tipo de consulta. La hora será fijada por cada tutor.»

El segon document deia així:

«A TODOS LOS ALUMNOS DE LA ESCUELA PEDRAFORCA

Está visto que no hemos sabido entender la libertad de expresión. Está visto, y esto indica hasta qué punto nos queda mucho por aprender, que seguimos confundiendo la libertad con la suciedad, y de suciedad se puede calificar el emborronar las paredes y las puertas con letreros que nada dicen excepto hasta que punto podemos ser inciviles.

»Esta mañana se ha derramado pintura por el pasillo que ha costado limpiar enormemente a las señoras de la limpieza; varias paredes habrá que dejarlas como estaban, es decir limpias, pues han sido emborronadas ridículamente cuando había papeles preparados para llenarlos.

»De momento queda prohibido, PROHIBIDO, pintar absolutamente nada en ninguna pared o puerta del Colegio. Eso no quiere decir que renunciemos a tener algún día el Colegio pintado y decorado por todos nosotros. Para conseguir esto, un camino sería el comenzar a hacer bocetos en papel, cuyo tema sea aprobado por la clase. Ahora el claustro de profesores pide vuestra colaboración para:

- a) Limpiar todo lo ensuciado.
- b) Repintar las paredes manchadas.
- c) Comenzar de verdad, previo debate, a elegir temas, bocetos, etc. con los que decorar las paredes.
- d) Evitar que compañeros irresponsables frustren, una vez más, una esperanza de libertad.

LA DIRECCIÓN»

3.2. L' APA

El curs 1976-1977 vàrem habilitar els despatxos de Direcció i Secretaria de l'edifici de la Granvia per tenir-hi les trobades de pares i mares amb els corresponents tutors dels seus fills i filles. Nosaltres teníem hores de visita que faríem públiques al tauler d'anuncis del vestíbul. Si un pare no pogués venir a parlar amb el tutor, podia fer-ho directament amb el professor amb qui podia tenir problemes l'alumne. En relació amb aquestes reunions, un detall que es llegeix a l'acta d'un claustre, i que dóna informació de com era aquell edifici diu: «*Para evitar que se oiga lo que se habla en Dirección, desde Secretaría y viceversa, se cerrará el espacio entre el muro y el techo, con un cristal*».

La primera comissió per tractar amb els pares i formar l'associació, la formàrem, la Conxita, l'Anna S. i jo. El document amb data 12-XII-78 dirigit als pares ens informa de l'inici d'aquest contacte ja en el nou edifici, on es va fer possible poder conèixer més de prop l'ambient de l'entorn de l'institut d'on venien els alumnes.

«Sres. Padres: El motivo de la presente es comunicarles que el próximo día 13 de los corrientes, a las 8 de la tarde, se celebrará una asamblea de padres en el Centro.

»Les rogamus su asistencia a dicha asamblea ya que en ella se tratarán temas de su interés, tomándose acuerdos sobre la marcha de la Asociación de Padres, en lo que creemos a usted interesado, pues afecta al buen funcionamiento del centro. Los padres podemos y debemos aportar nuestra colaboración en bien de nuestros hijos.

»En dicha asamblea saldrán los candidatos que quieran tomar parte más directa en la Asociación, creando la Junta definitiva que la impulsa.

»PUNTOS A TRATAR: Información actual de la Asociación / Información general de tareas a realizar / Qué es la Asociación de Padres / Recogida de candidatos / Votación/ Información general del Centro y problemática actual.

LA JUNTA EN FUNCIONES»

Ja en el nou edifici i atesa la problemàtica de les lluites reivindicatives, el treball amb l'APA va ser molt constant i dificultós. No entenien moltes vegades les nostres reivindicacions i menys que s'ajornessin els treballs de començament de curs per deixar l'institut amb més bones condicions. L'aprenentatge de l'associacionisme, per al qual no havíem estat preparats, va tenir els seus alts i baixos. Feia la impressió que la participació en el funcionament de l'escola pública anava creant «petits reietons» i ara que es podia, moltes vegades havies d'escollir raonaments sense cap base pedagògica, perquè «*eso es así*».

Hi va haver un temps que als voltants de l'institut es deia que hi havia «camells» i que es venia droga a l'alumnat. Tot aquest afer va portar molta problemàtica. Nosaltres acostumàvem a reunir una vegada a l'any els pares i mares de la nostra tutoria i durant aquells cursos que es parlava tant de droga, aquells professors que venien d'altres ambients els van viure amb molta dificultat. El professorat, que ens movíem amb grups populars reivindicatius de la ciutat, ens en podíem sortir sense problema. Recordo que en el curs més dificultós, en aquest sentit de les drogues, vàrem haver d'afrontar la problemàtica amb els pares i sorgiren situacions delicades. Els mateixos pares parlaven i atacaven, sense saber el que nosaltres sabíem d'ells en haver d'ajudar a sortir de problemes els seus fills marcats per situacions familiars agressives; i en plena reunió vaig fer una pregunta: «*Saben vostès que l'alcohol també és una droga i que molts dels nostres alumnes en pateixen les seves conseqüències en la mateixa família?*» El silenci va ser tant impressionant que sempre l'he recordat.

La FP ha estat una mica de tot a causa de la poca acceptació social. Eren els alumnes amb més dificultats acadèmiques, tenien les famílies amb grans dificultats econòmiques i, referent a l'Administració, eren i són els alumnes més marginats de l'ensenyament reglat.

4. RECERQUES PEDAGÒGIQUES

Es pot comprendre que arran de totes les dades anteriors sobre el fracàs escolar, el professorat es plantegés diferents activitats i noves metodologies per apropar els continguts de les assignatures a l'alumnat, i superar el rebuig original vers els coneixements més teòrics. Això va incentivar la creació de noves pràctiques pedagògiques que s'aplicaren en tots els departaments del Pedraforca.

4.1. ELS DEPARTAMENTS

Per a la majoria de nosaltres, els departaments van ser un laboratori d'investigació pedagògica. Al nostre, d'Humanística, una assignatura «rotllo» segons l'alumnat, se'ns feia molt difícil dinamitzar les classes. Aquesta dificultat ens va potenciar la imaginació i la creativitat fins a tal punt que aconseguíem que els nois i noies diguessin que la classe d'Humanística «mola».

Amb aquesta realitat de fons, de no acceptació d'assignatures teòriques, ens hi trobàvem tots els professors dels Instituts de FP. Quan ens reuníem en la Coordinadora del Baix Llobregat, participant en actes reivindicatius, comentàvem els problemes que teníem. Això ens va portar, a un grup, a crear un espai de recerca a l'ICE de la Politècnica. Aquesta institució ens va facilitar posar experiències en comú que afavorissin la nostra dedicació *educativa*, i faig servir aquesta paraula que subratllo, perquè era generadora de conflictes entre el professorat que només acceptava la situació d'ensenyant i els que desitjàvem col·laborar en l'educació dels joves.

El resultat d'aquesta recerca va ser l'edició d'un llibre, i el seu títol ja fou revelador d'una altra manera d'impartir els continguts d'aquesta assignatura. Es diu *Del presente al pasado*². Ens interessava que les noves generacions sabessin llegir els fets polítics, econòmics i socials que anaven succeint en l'època de canvi global que vivia el nostre país. Aquesta inquietud ens orientà en l'experiència de noves maneres de transmetre els coneixements, creant al mateix temps actituds de participació entre els alumnes de les nostres classes que explicitaré en els apartats següents. Els fets que ens tocava viure ens facilitaven trobar constantment nous objectius per fer que la nostra assignatura fos interessant.

La preparació del V Centenari de la descoberta d'Amèrica ens va animar a editar un segon llibre: *América, América, indios, negros y blancos*³. Calia revalorar els indígenes autòctons d'aquelles terres amb les seves cultures mil·lenàries ancestrals, més desenvolupades que la nostra en el temps en què foren colonitzats i posar davant l'alumnat el genocidi dels indígenes i l'esclavitud negra a favor d'enriquir els països de l'anomenat *primer món*, i també les actituds negatives i positives d'aquells que, empesos per un comerç naixent, anaven espoliant el *nou món*. Vam fer també una auca de denúncia del neoliberalisme: reflexió i alternatives⁴ per sensibilitzar sobre l'FMI i el Banc Mundial. Tots els departaments estàvem buscant noves programacions que ampliessin els continguts de les programacions oficials que havíem d'assolir, però ho fèiem recreant-los, realitat que a nosaltres ens enriqueix i als alumnes els feia més agradables les classes teòriques.

Aquesta metodologia per projectes va ser vàlida també per als mestres de tallers. L'Institut de Ciències de l'Educació de la UAB va acollir un treball de recerca que sota el títol *La educación tecnológica en la enseñanza media* van elaborar els professors Felipe Castillo Villegas, J. M. Ferrer-Arpí i Bertran i A. Martínez Garrido del grup TEM.⁵ La reforma de l'ensenyament mitjà va tenir una bona acollida als Instituts de FP i, tal

---

² Fernández, José; Freixenet Mas, Dolores; Pesquiera Mus, Francisco; Trayner Vilanova, M. Pau. *Del presente al pasado*. Biblioteca de Recursos Didácticos Alhambra, 1987; i reimpressió 1989.

³ Caramés, Lito; Izard, Miquel; Rovira, Josep; Sellés, Carmen; Trayner, M. Pau i Vargas, Lluís. *América, América: indios, negros y blancos*. El Roure, 1992.

⁴ *AUCA DE LA GLOBALITZACIÓ*. Text M. Pau Trayner i Vilanova, Pietat Rabat i Monrós. Dibuijos Josep Claperols. Ed. Associació ètica i societat, 2001.

⁵ *Tecnología en la enseñanza media*. ICE de la UAB, abril del 1984.

com es diu en la introducció del llibre citat, explicita: «*Los componentes del Equipo que lleva a cabo el presente trabajo tiene en común el haber realizado experiencias en sus respectivas escuelas en el campo de la investigación de nuevas posibilidades en Educación Tecnológica.*» A les consideracions finals s'hi llegeix: «*La idea quizá más importante es, repetimos, el marco. Es decir: un primer curso estructurado en TRES ÁREAS COMUNES: Producción, Energías y Servicios, y un segundo curso estructurado en varias ÁREAS ESPECIALIZADAS, de elección libre y de propuesta plural para cada Centro.*» Molts professors vàrem prendre part en aquests centres d'investigació en les diferents universitats de Barcelona. Teníem una cosa clara: els nous models havien de ser flexibles per poder-se adaptar a les diferents realitats de les noves escoles i instituts que s'anaven creant.

4.2. EL CURS ROTATORI

La preocupació pedagògica del professorat davant el nivell de l'alumnat i la manca d'informació que tenien els alumnes quan triaven l'especialitat per estudiar, va fer replantejar els programes del 1r curs de 1r grau quant a les assignatures de tecnologia i les pràctiques de taller.

Així, els cursos 1981-1982 i 1982-1983 es va experimentar el que anomenàvem *Rotació de tallers o Rotatori*. Això feia que tots els alumnes de primer passessin per tots els tallers de l'escola al llarg d'un trimestre. En acabar el trimestre, triaven l'especialitat que més desitjaven amb un mínim de coneixement d'allò que volien estudiar. Tots els tallers eren mixtos, nois i noies, i el rotatori, que en principi era fonamentalment de cara a les futures especialitzacions que volien estudiar, va ser un motor actiu perquè el professorat es plantegés d'una altra manera les seves classes.

Aquesta metodologia portà alguns inconvenients amb alguns professors de tallers que no estaven acostumats a treballar amb grups mixtos de nois i noies. Va ser una prova innovadora, reveladora, però només va ser possible portar-la a terme els anys esmentats. La dificultat més gran va ser en els espais dels tallers d'automoció i metall. A la comissió pedagògica es detectaven tics, diríem masculistes. Explicitaven que les noies a vegades eren més ràpides que els nois per canviar les rodes d'un cotxe, o més polides a l'utilitzar eines per fer peces de metall. «Els nois es sentien humiliats». També s'acusava les noies de distreure els nois. Canviar els costums i els punts de vista de la societat és laboriós. A l'especialitat d'electrònica, es va aconseguir que s'hi apuntessin noies per graduar-se i a la sanitària, els nois descobrien uns valors que també eren capaços de realitzar i els agradava l'espai sanitari. Va ser una petita llavor que ens va sensibilitzar vers noves situacions que mai ens havíem plantejat.

4.3. ELS TREBALLS EN GRUP

Els treballs en grups els podríem dividir en: aquells que eren fruit d'una sortida cultural i els que fèiem a classe.

Així com els treballs que havien de fer per avaluar les sortides culturals, els presentaven individualment, els segons els feien en grups de 5 o 6 a les classes, que en aquell temps eren de 40 alumnes per aula. Treballar d'aquesta manera donava una dinàmica molt enriquidora, tant per al professorat, que havia d'ampliar coneixements, dinàmiques i aplicacions de participació global, com per als alumnes, que al mateix temps d'adquirir coneixements, els possibilitava l'intercanvi amb d'altres alumnes..

Els grups eren com ells volien, però hi va haver un situació que ens féu reflexionar. D'una banda, moltes vegades aquests treballs comportaven expressar gràficament, amb murals, un tema concret. Recordo que un any férem la programació d'Humanística amb audicions musicals i analitzant les lletres, per ex.: *Imagine*, de John Lennon. Aquesta cançó va durar moltes classes perquè la vàrem seccionar per temes. I d'altra banda, només la mateixa creació dels grups ja donava informació dels alumnes preferits i rebutjats. De l'observació sobre els nois i noies que no entraven en cap grup detectaves que tenien alguns problemes de relació per motius diversos. Cada grup avaluava el seu treball, nota que es posava igual a tots els que hi havien treballat. Quan estaven exposats els murals a la classe, els valoraven entre ells. Això els feia més conscients de treballs més o menys elaborats.

El problema va sorgir quan els alumnes que els costava integrar-se i col·laboraven poc en la realització del treball rebien la mateixa nota que aquells que l'havien treballat amb entusiasme. La competitivitat, la solidaritat, la justícia, l'enveja, l'exclusió i la marginació, etc., valors tant positius com negatius afloraven constantment. Calia molt d'equilibri per arribar a un consens entre els grups que s'havien fet. Justificar les notes que posaven els feia reflexionar i aprenien a exposar tant les raons de contingut com les de forma. Superar les resistències, acceptar el punt de valoració dels companys de la classe era laboriós per al professorat que aplicà aquesta metodologia, però com que aquests treballs quedaven exposats a les parets de les classes possibilitava que fins i tot la resta de professorat que impartia una assignatura en aquell grup pogués comentar i valorar la feina feta, cosa que, sense buscar-ho, ni alumnes ni mestres, provocava un diàleg de temes a l'entorn d'assignatures diferents, llengua, dibuix... Els comentaris dels nois i noies, a l'espai de Tutoria, analitzaven les diferents postures i valoracions que els altres feien del seu treball exposat. Aquestes dinàmiques reflectien totalment els valors o defectes de la mateixa societat. La competitivitat, que per una part els motivava per arribar a tenir bona nota, en contra, els feia crítics negatius per ensorrar l'altre grup i li posaven una qualificació baixa. El que menys acceptaven era que tots els que feien el mural tinguessin la mateixa nota, perquè els que havien aportat menys la mereixien més baixa. Però com que abans de la qualificació final tots havien estat d'acord amb l'activitat i l'avaluació, el problema podia ser tractat a l'hora de tutoria per prendre consciència del que potser es trobaven més tard en les respectives feines.

Ja des del principi i per fer més atractius els continguts, en la distribució d'espais en el nou edifici, es va tenir present una aula d'audiovisuals. Els mitjans audiovisuals, tant amb diapositives com pel·lícules, donava molt bon resultat. Sempre aquestes projeccions tenien una repercussió en les preguntes de les proves de l'assignatura.

4.4. ALGUNES ALTERNATIVES D'EXÀMENS

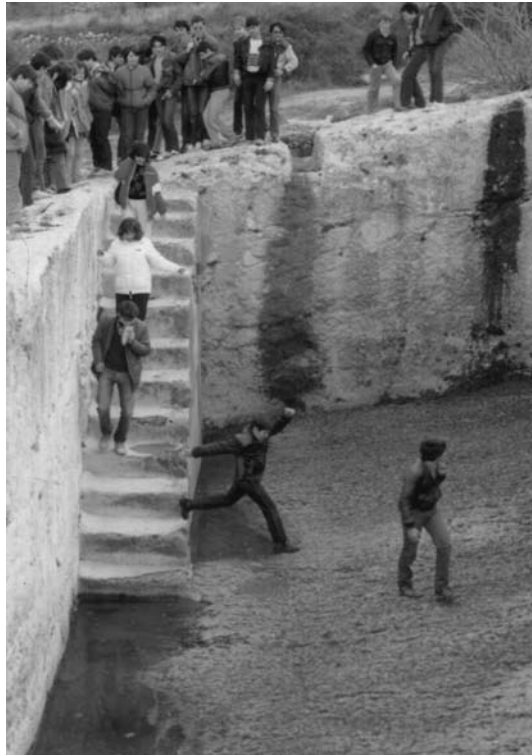
Tota aquesta dinàmica grupal va fer plantejar al professorat alternatives d'exàmens. A vegades, la nota era la que sorgia de l'avaluació de tots plegats. Referent als treballs individuals fruit de les sortides culturals-d'estudi, una vegada elaborat, l'alumnat s'havia de posar la nota que creia que es mereixia. No s'acceptaven treballs sense autoavaluació. El professorat, una vegada corregit, baixava, apujava o deixava la nota que creia que es mereixia el treball, però sempre donant raó a l'alumne del perquè del canvi a la baixa o a l'alta. Aquesta estratègia va donar un gran fruit, ja que no es presentaven treballs paupèrrims. Acostumàvem a portar els treballs a la reunió d'avaluació del grup-classe perquè moltes vegades no es creia, el professorat, que alguns alumnes poguessin aprovar la nostra assignatura, mentre que en les altres eren francament negatius.

Una altra alternativa que estudiàrem en el departament fou la possibilitat de fer exàmens portant els llibres de la matèria que s'examinava. Estratègicament, el primer dia de classe parlàvem de com aniria més o menys el curs i comentàvem entre tots el que pensaven. A la proposta de fer exàmens amb llibre o sense llibre, es donava el fenomen que tots preferien fer l'examen amb llibre, però a la tercera o quarta prova ja van endevinar que tenir el llibre només era orientatiu, però suposava que havien de saber els llocs on es tractava el tema que preguntàvem i això requeria l'estudi previ. Poder crear situacions noves entre l'alumnat i el professorat donava unes dinàmiques noves en el treball i l'aprenentatge.

4.5. PARTICIPACIÓ AMB EL MÓN EDUCATIU DE L'HOSPITALET I RODALIA

En aquells anys, s'estava molt obert a la participació i com que tot calia reestructurar-ho o repensar-ho, era fàcil trobar ocasions per connectar amb d'altres instituts que en el seu naixement compartien amb nosaltres les dificultats i les il·lusions. Les festes també ens van unir amb activitats dins la ciutat i una de les coses que ens va ajudar a obrir-nos fou l'entrada de la informàtica als instituts i el coneixement de programes interactius ens van animar a participar activament en aquestes noves tecnologies.

El naixement de la informàtica va fer entrar amb força noves formes de comunicació amb d'altres instituts que s'anaven connectant a Internet i, per tant, es podien intercanviar experiències amb alumnes d'altres ciutats. Aquest fet va incidir en la promoció de les noves tecnologies i de tots els departaments van sorgir programacions per intercanviar amb els instituts de la Coordinadora del Baix Llobregat. Va suposar, per una part, la nostra promoció específica en aquesta nova eina de treball, que va ser acollida per la majoria amb entusiasme, i per una altra, una lluita per poder tenir ordinadors i programes adients als objectius que ens havíem proposat. En tenim un bon record.

Castell d'Olèrdola. Visita cultural, novembre de 1983, amb els alumnes de primer d'automoció, electricitat i sanitaris

4.6. SORTIDES D'ESTUDI I CULTURALS

Al llarg dels cursos hi havia unes sortides regulars d'estudi que alguns departaments programàvem com a complement de les classes.

Aquestes sortides acostumaven a fer-se a museus, fàbriques, mostres, etc. Algunes de les regulars eren: Ajuntament de l'Hospitalet, Museu d'Història de l'Hospitalet, muralles romanes de Barcelona, Museu de la Ciència de Barcelona, Aigües de Barcelona, fàbrica SIEMENS de Cornellà, Observatori Meteorològic Fabra de Barcelona, Saló de l'Automòbil, Instal·lacions del Metro, CIDOB de Barcelona, Vanguard, etc.

Aquestes sortides regulars i visites a instal·lacions industrials de les especialitats que teníem a l'institut ens va possibilitar conèixer l'empresa Vanguard, dedicada a treball d'electrònica. L'alumnat tornava impressionat per la quantitat de dones que hi treballaven, un 80 % de la plantilla. El professorat que acompanyava el grup va comprovar que cap de les dones a les quals van poder atansar-se, tenia preparació tècnica i va plantejar al claustre anar a oferir fer tallers *in situ* i poder donar a les treballadores almenys el títol de 1r grau de FP, si acceptaven anar unes hores a classe després de l'horari de feina. La proposta es feu. Serien unes hores de voluntariat, però la direcció de la Vanguard ens va contestar que no li interessava perquè així podia pagar

menys a les dones que no tenien especialització. Ser conscient d'aquestes injustícies vers moltes dones et sensibilitza per lluitar per la igualtat legal a tots nivells.

D'altres sortides es feien per aprofitar films als cines de Barcelona i de l'Hospitalet sobre temes d'interès segons els programes d'estudi. Aquestes activitats quedaven recollides en treballs que fan els alumnes com a ampliació de l'estudi fet a la classe.

4.7. ACTIVITATS EXTRAESCOLARS

Enteníem com Activitats extraescolars aquelles que organitzàvem el professorat però no tenien una incidència directa en els programes del curs. Eren senzillament uns espais de lleure per possibilitar als alumnes una obertura vers la cultura i les realitats d'aquells anys.

El curs 1979-1980 vam començar a organitzar les setmanes culturals. Els primers anys s'acostumaven a fer al maig, però els quatre últims cursos es van fer la setmana de St. Jordi. S'assajaren totes les modalitats pel que fa als horaris i continguts. De fer activitats tot l'horari escolar es va transformar en fer les activitats a partir de les hores de l'esbarjo, tant al matí com a la tarda. Era una manera que molts dels nois i noies no deixessin de venir a classe tota la setmana. A partir de mig matí o mitja tarda només hi havia unes hores d'activitats culturals. Sobre la valoració d'aquesta activitat, hi havia postures contradictòries. S'intentà, però, buscar possibilitats perquè els alumnes rebessin informació i tinguessin experiències noves d'allò que podia interessar-los.

També en relació amb les activitats extraescolar, el German recorda:

«El 1980 em van oferir entrar a la consergeria, ja que hi havia molt més alumnat i només hi havia dos conserges, un d'ells cedit per l'Ajuntament. Llavors va ser quan van muntar cursos de fotografia i com que s'hi apuntaven molts alumnes, havíem de fer, junt amb en César, un professor de matemàtiques, sortides al camp, als parcs i a la ciutat. També hi havia excursions, les festes, les sortides al cine, teatre i d'altres activitats. Tota aquesta època fou en un ambient col·lectiu encantador, on tot el món col·laborava, fins que va arribar la reforma i es va acabar tot aquest ambient.»

També cal recordar les sortides dels alumnes de 5è, que a final dels estudis anaven, acompanyats del professorat i PND (personal no docent), a l'estranger.

L'any 1990 la Carme recorda aquest fet amb joia. Ho explica així:

«Treballava a l'Institut Pedraforca. L'any 1987 va ser la meva arribada, una mica espantada per la novetat, però per sort per a mi vaig tenir molt bona acollida per part de tots els meus companys. El record que més m'agrada d'aquell temps és la relació que teníem amb els alumnes. Era tant bona, que fins

Sortida amb alumnes del Pedraforca al nord de Catalunya, juny de 1981. «...en autocar i portant tendes de campanya per fer nit als càmpings... Una epopeia que amb el Viti recordem com n'érem d'atrebits...»

i tot ens veiem fora de l'Institut. També amb els professors i professores hi havia bon rotllo. Sovint fèiem dinars, sopars i celebracions (sants, aniversaris...). Actualment, totes aquestes coses les troben a faltar molt. Una de les coses estupendes va ser tenir la sort de poder anar de viatge de fi de curs a Bèlgica, Holanda i París. Dic sort, perquè la relació que vam tenir amb l'alumnat va ser estupenda. És un record que el tindrè tota la vida.

»Una de les sortides de les quals en tinc en un gran record va ser un recorregut pel nord de Catalunya amb els nois i noies de 5è. que van voler fer l'excursió. Fou en autocar i portant tendes de campanya per fer nit als càmpings que hi havia en el recorregut. Des de la Costa Brava, passant per Figueres, per Olot, cap a Berga i també la part de Tremp. Una epopeia que amb el Viti recordem com n'érem d'atrebits per emprendre un viatge així! Recordo que la Generalitat ens va pagar alguna cosa. Aprofitàvem tot el que podíem per crear unió entre el professorat i l'alumnat.»

5. FESTES

Les festes organitzades dins l'Institut són poques, però cal anomenar-les: Nadal, Carnestoltes i fi de curs eren les que no podien faltar. Hi va haver anys que la festa de Carnestoltes es va celebrar junt amb d'altres escoles i instituts de la ciutat. El professorat també hi prenia part i era una manera de congregar amb els nois i noies en un altre nivell.

Carnestoltes 1983. Alumnes i personal del Pedraforça disfressats de presidiaris amb uns vestits confeccionats per unes monges!

En el context de l'esclat de la normalització social, i dels fets de prendre part a la Coordinadora del Baix Llobregat i la transformació ràpida del mapa escolar de l'Hospitalet, la M. Antònia, de Secretaria, recorda que al febrer del 1981 va ser la primera vegada que es va celebrar el Carnestoltes. Gairebé tot el personal del centre es va disfressar de presidiari amb un uniforme que van fer-nos unes monges. Era blanc i negre a ratlles, amb boles de les cisternes dels WC pintades de negre. Havia nevat el dia anterior i feia molt fred, però vam anar fins a Collblanc fent una rua per trobar-nos amb els altres instituts.

6. CREACIÓ D'ESPAIS DE CONVIVÈNCIA I AMISTAT

Des de l'inici es va tenir molt present el fet de crear espais de convivència que anaven consolidant una amistat entre el professorat i el personal que treballava a l'institut, que encara avui dura. Recordaré les més significatives.

6.1. NADAL I FI DE CURS

Per Nadal i fi de curs es feien sopars de germanor amb una participació gairebé total de la plantilla. Ho fèiem al mateix centre i en tinc un molt bon record, així com de les celebracions dels 10, 15 i 25 anys d'inauguració del centre, amb tot el professorat que hi havia i pel fet que vingueren també els que ja havien acabat el seu treball a l'institut per trobar-se amb els antics companys i companyes.

6.2. SORTIDES FESTIVES AL PEDRAFORÇA

Vam fer dues excursions al Pedraforça, per conèixer la muntanya que dóna nom al centre. Del grup de professors, n'hi va haver que pujaren fins al cim i els altres pre-

paràrem el menjar per quan retornessin de la caminada. Aquestes sortides creaven bon ambient entre nosaltres. Tots les recordem amb il·lusió. Les fotos en són testimoni.

Des de la sortida amb un gran autocar, tots junts, amb el menjar i les il·lusions de pujada o no al Pedra, tot plegat era una convivència preciosa que es recorda com una de les activitats més reeixides.

Al començament, recorda la M. Antònia:

«Érem com una gran família, però amb el pas del temps es van anar fent grups i separacions. Per un costat profes de teòriques, per un altre mestres de taller i en el tap de la bassa els PND.»

6.3. RECORDÀVEM ANIVERSARIS I SANTS

Les petites celebracions dels aniversaris i dels sants eren part d'aquest teixit d'amistat. La possibilitat i la bona entesa amb l'espai del bar possibilitava la trobada. Primer el Germán i més tard el Marcial i la seva esposa M. Luz facilitaven el que calia i tots passaven a fer una abraçada a qui ens feia participar del procés de la seva vida.

7. LES JUBILACIONS I POSTERIORIS CONTACTES

Al llarg de tots aquest anys viscuts intensament en el món educatiu de la nostra ciutat no vull acabar la meva narració sense posar a les vostres mans algunes lletres com a exemple de qui va quedar marcat pel seu pas pel Pedraforca. Les diferents situacions en les nostres vides van determinar que, poc a poc, les persones que formaven «el nucli fort dels inicis» es traslladessin a d'altres instituts.

Aquella empenta inicial ha col·locat companys i companyes en llocs de renovació pedagògica, centres de recursos, inspectors...

Una cosa és certa i és que des d'allà on som encara recordem aquell esclat dels anys 70 i en les nostres jubilacions ens hem aplegat a Còrdova, Can Serra de l'Hospitalet, Sta. Coloma de Queralt, Barcelona, per celebrar tants i tants records que ens han acompanyat al llarg del temps. Ens hem trobat, ens hem escrit perquè aquestes lletres fossin el reflex de la nostra tasca pedagògica i d'aquelles realitats i vivències que han marcat les nostres vides d'educadors i educadores. Cadascú amb el seu tarannà i el Viti no pot deixar el seu. Des del Barco de Valdeorras, Ourense, ens ha enviat un escrit que diu molt clar com pot ser el treball creatiu i encoratjador, viscut amb dedicació i entusiasme. El qui va ser professor de llengua al Pedra, ens diu:

«Gracias, M. Pau, porque me brindas la oportunidad de recordar y así vivir con más intensidad PEDRAFORCA MI ESCUELA. Pedraforca me modeló, me rea-

Sopar de jubilació de la Maria Pau amb els professors de l'Institut

firmó en mi vocación por los niños, por la enseñanza. Su recuerdo es como una estrella que me queda dibujada en el firmamento e ilumina un espacio de mi vida y su recuerdo me hace muy feliz. No quisiera ponerme tierno, sencillamente quisiera ser justo, sincero y agradecido.

»Agradecido primero a los niños que me hicieron feliz. También en las actividades que hacíamos en la clase: el teatro, la poesía, la lengua, las ideas que intentaba de corazón para inculcarles aquello que yo más quería. Empecé mis clases con una obrita de Mario Benedetti, seguí con Machado, Lorca, Valle Inclán, Alberti... Evidentemente cada profesor se entusiasma con su asignatura y el placer de enseñarla. La Lengua se presta a la fantasía.

»Mis recuerdos tienen que ver también con los compañeros que compartimos tantas cosas, principalmente César, Felipe y Manolo. Con ellos pudimos vivir cosas imborrables, excursiones, salidas, celebraciones.

»No quiero robar más espacio pero si agradeceros este rincón para la gratitud. Viti, Galicia 2012.»

Parlant del Viti, no podia faltar una poesia que dedica:

«Para alumnos principiantes de poesía y con la nostalgia del Pedraforca, mi escuela.

A *Si los sueños, sueños son, yo pensaba*
 B *con Lope: "un soneto me manda hacer*
 B *Violante" En qué aprieto me iba a ver*
 A *si en hacer un soneto me empeñaba*
 A *Pero de un sueño se trataba*
 B *no habrá reparo alguno que poner*
 B *y como milagros logra el querer*
 A *voy a intentar hacer lo que soñaba.*
 C *Endecasílabo, arte mayor,*
 D *"catorce versos, dicen que es soneto"*
 C *rima consonante. Y Lorca mejor,*
 D *que si con Lorca y Lope me peto*
 C *y empiezo ABBA, ABBA, y por*
 D *CDC CDC voy, cumplo el reto*
Que Lope y Lorca me perdonen: Viti.»

És l'exemple d'un profe que fa ver mans i mànigues per transmetre als seus alumnes la passió per la llengua. Tots ens hi sentim representats. Gràcies, Viti.

Aquells anys em queden molt lluny i, a la vegada, els tinc presents. Parlar d'aquells anys sembla que són realitats d'abans-d'ahir. Fa setze anys que em vaig jubilar. Era de les persones més grans que vàrem emprendre aquell gran repte. Molts dels companys i companyes de camí, molt més joves que jo, ja ens han deixat per sempre. Han tingut menys temps de vida. D'altres hem continuat veient-nos en moltes ocasions. Els trasllats a d'altres instituts o ciutats també van anar separant les nostres vides, però una cosa és la distància formal i l'altra la continuïtat d'una amistat que no mor, i amb el pas del temps va consolidant-se. Noves opcions personals, noves vides que sorgeixen de l'estimació, nous espais de treball, nous programes educatius... La vida és vida i tot va transformant-se al nostre entorn. No són només els anys que passen sinó els costums, els gustos, les oportunitats... i mica en mica les jubilacions ens van separant d'aquelles persones que havien estat a prop nostre, amb un treball comú portat amb entusiasme i dedicació plena.

Ens hem retrobat, hem celebrat sempre la nova vida, i com que tots els més joves eren quasi de la mateixa edat, a vegades, la celebració ha estat múltiple. Totes les trobades han estat un cant a l'amistat. Les converses no s'acaben. Els records van sorgint per boca d'un o l'altre, és igual. La joia esclata. Es van sumant fets i més fets, la major part positius. De tant en tant algun record trist. La Teresa, el Josep Maria, el Pozo, l'Andreu... ens han deixat massa aviat. Uns sabem unes coses i altres en recorden d'altres. Totes refan el nostre passat. Les companyes que amplien el grup també hi diuen la seva, donant constància que el «Pedra» era moltes vegades la conversa de les seves trobades amb el xicot que ara és el company de vida.

La formació professional del Pedraforca ha sabut teixir un tapís molt acurat de diferents vides que no han volgut trencar per continuar donant vida a allò que es va crear

amb tanta il·lusió. Ens vàrem conèixer al barri de Can Serra i sempre ha estat un dels nostres referents.

De llavors també en queden pocs, però tots els anys ens trobem amb un sopar per escalfar-nos amb aquesta flama d'amistat. No importen els quilòmetres, tampoc l'edat. Hi som. Les nostres vides tenen molt en comú i avui trobar-se pel carrer amb exalumnes que recorden el seu institut amb alegria és un regal que no té preu. Una feina comuna, un treball en equip, un respecte a les idees dels altres, un treball fet des de dins, et porta la grandesa d'allò fet amb entrega. Amb voluntat, avui diem que un altre món és possible. Nosaltres donem fe que una altra formació professional va ser possible i amb els nois i noies, també companys, ja avis i àvies que et presenten els seus néts, demostren que la vida compartida val la pena viure-la. Fa ser conseqüent amb allò que portem molt endins i t'adones que tota aquesta activitat ha fet transformar les coses al nostre entorn.

AGRAÏMENTS

Com heu pogut comprovar, aquestes ratlles són fruit de la recerca d'alguns llibres de la Secretaria de l'Institut i de l'aportació de qui encara treballa al Pedraforca, així com dels que amb els seus records han fet possible aquestes memòries meves i de tots els que han participat en aquesta aventura de la creació del Pedraforca.

Primer vull tenir un record pels qui ens han deixat definitivament. Compatirem el dolor i volem compartir aquestes paraules: M. Teresa Morató, professora de Física; Josep M. Curtó, del Departament d'Humanística; Manuel Domingo, del taller d'automoció. D'aquests n'he tingut notícia.

D'altres com: Luis Manuel Alonso, Mercè Boya, Montserrat Bueso, Rosa Cañadell, Toni Cantó, Toni Casas, Ana M. Coll, Josep Escales, Angel Figueiras, Raquel Jiménez, Albert Mayol, Antonio Prades, Josep M. Pujol, Manolo Ramos, Mercè Rocamora, Conxa Salord, Núria Solsona, Antonio Valero, ens hem tornat a trobat en un moment o altre.

Aquells que m'han refrescat la memòria per poder fer aquestes lletres: Felipe Castillo, Manolo Martínez, César Gil, Viti Berzosa, German..., Carme..., Antònia.

També a la direcció actual, que m'ha permès consultar la documentació existent.

I molts altres que no he vist més i que per no deixar-me a ningú no en cito cap.

Moltes gràcies a tots. Heu estat una part de la meva vida.

I, finalment, al Centre d'Estudis, que té cura d'anar recollint tot allò que ha estat, és i serà part de la història de la ciutat.